

K o m m e t e n.

N:o 17.

Onsdagen den 28 Februari 1827.

Inrikes Underrättelser.

Samlingen af aflidne Justitiae-Rådet, en af de aderton i Swenska Akademien, Herr Isak Reinhold Bloms witra Skizzer låra från tryckpressen utkomma, redigerade af Lector Enberg, äfwenledes en af de aderton i Swenska Akademien.

Utän sammanhang med ofwansskende må nämna, att den under Ny-nö firma gångse warande och mycket löpta boken, i gemena leswernet kända under spotttiteln: Djeslarnes förmat, icke är af Bataljons-Predikanten Nymän utan skall wara af en wid namn Nygren. I stället lär man framdeles ha att räkna på en sörre samling predikningar från Nymäns hand, hwilka mot hösten komma må ända att bliwa synliga i bokhandeln. Ett religiöst bref till en om sin salighet bekymrad själ m. m. af P. Nymän är tryckt, och säljes hos Bokbindaren Sandman.

En ung Swensk wid namn Ljung skall nyligen wara återkommen från Petersburg, der han i flere år ägnat sig åt medaljerings-konsten. Det prof Herr Ljung här hemma redan lemnat öfwer sin flitlighet, nemt. en medalj öfwer Hans Majest Konungens, talar högt till hans beröm.

(Infänt.)

För nedanskrefne rader anhålles om ett rum i Tidningen Kometen.

De underrättelser Redaktionen i N:o 14 af sin tidning behagat meddela Allmänheten, rörande det

tillänmnade Monumentet öfwer vår oförgäsliga Bellman, äga ett mera nationellt intresse än wid så sta påseende torde synas, och man torde således, utan förnärmande af de personers anseende i det allmänna, som sått sig utförandet af nämnde Monument utprägdraget, wäga till deras beswarande framställa följande frågor: Till hwad belopp hafwa de subscribers rade medlen uppgått? — Huru hafwa de blifwit användade? Till hwad summa bestiger sig kostnadsförslaget för en Byst i Marmor, omgifwen af ett tempel, sådant Kometen omtalar? Huru högt hafwa utgifterna blifwit beräknade för utförandet af den plan Directionen antagit? — Sedan dessa frågor, som man förmodar på ett nöjaktigt sätt blifwit beswarade, torde det tillätas insändaren af denna artikel, att yttra sina tankar, såväl i afseende på det belästa fulländning på ett för Skalden och Nationen lika hedrande sätt, som äfwen i afseende på de com-mobiteter i soffacon, hwilka tåmmeligen tapetserares måfligt blifwit föreslagna, ehuru, som man wägar hoppas, ännu icke bestämdt antagne. S.

Om Pestalozzi och hans Institut.

Ennå Bell och Lancaster-methoderna wid undervisningen kommo i bruk, huru mycket talades då icke om Pestalozzi, och huru lofsades icke hans pedagogiska uppfinning såsom den enda saliggörande? Och nu hör man nästan aldrig mer hans namn; ett nytt mod har utträngt det gamla. Skulle dock icke någon gerna påminnas, om denne sin ungdoms bekant?

Utom hwad, på de tiderna, allmänna bladen förkunnade, läste man i Broocmans sarkiska Skrift om Tysslands underwisingsswerk, en hånfrände beskrifning öfwer Institutet i Burgdorf, der Lärarens harmoniska nit, Lärjungarnes jemna framsteg under en beständigt åstådande sjelfwerksamhet, samt det warma, rena samlingsförhållandet, emellan Institutets alla medlemmar, under ledning af den för mensklighetens wäl endast arbetande Pestalozzi, intog alla kommande och farande med förtjusning och wäkte hos de flesta, som derom hörde talas, de ljuswaste förhoppningar. Ännu, sålån icke längre i Burgdorf, utan, midt i ett Institut af wida förre scala, i Zferten wid Neuenburger sjön, sedan 1805, lefwer Pestalozzi, i sitt första och ättionde år; men de som nu, med egna ögon, beståda hans inrättning, beskrifwer den, som en stiftelse till befordran af den exempellsafte duglöshet, det mest afkräande sedesförderf. Flere skrifter äro på sednare tider i Tyssland utkomne derom.

De fleste af dessa skrifter skjuta skulden för detta förhållande på en såsom försattare, redan länge sedan bekant Joseph Schmid, som förstått att uteslutande tillwinna sig den föräldrade Pestalozzis förtroende, bemågtiga sig ledningen af hela stiftelsen, aflågsna de gamla Lärarne och drifwa det hela endast såsom en oeconomist speculation för egen räknning, utan att bekymra sig det minsta om, hwad Lärjungarne så lära eller huru de uppföra sig. Likwäl war denna Schmid, sjelf Lärjunge af det Pestalozziska Institutet, ja ansedd och erkänd för dess sönaste, härligaste blomma, på hwilken tydtligast sönjask kunde, hwad den nya methoden förmodde åstadkomma, emedan han, ännu icke 26 år gammal, försattat en Lärobok i Mathematiken, som uteslutande i Institutet, till handledning begagnas, men hwilken ingen människa för öfrigt gifwit agt på.

Andre, mera reflecterande betraktare af förhållandet, påstå, att, ehuru de aldeles icke neka det menliga inslytandet af Hr. Schmidts utträdande i Institutet, detta, äfwen under dess mest lysande period hade en skuggsida, hwilken, allt efter som Stiftarens lefnadsfot stred lägre ned på Horizonten måste bliwa allt mörkare och mörkare, eller att Institutet och Methoden i sig sjelwe baro ett frid till sin förstöring, hvars utwärt och mognad Hr. Schmid endast påskyndat. Så t. ex. anmärka de, att methoden icke hade sig klart bestämdt, hwad den war,

eller att den, egentligen beräknad för meddelandet af elementarkunskaper, utsträcktes allt vidare äfwen till meddelande af lärda kunskaper, af de gamla språken o. s. w. Att då, detta icke naturligen ur methoden utgick, det icke heller med den riktigt wisse passa in och således icke gaf några glädjande resultat. Att härunder, då man icke wille att methoden skulle förlora sitt anseende, man derför på allt sätt sökte att nedfatta wärdet af den klassiska bildningen; föreställande den såsom obehöflig och derför onödigt tiddande följde af sig sjelft. Och att, då man war angelägen om att recommendera methoden, den behandlades nästan beständigt som ett paedagogiskt taffspeleri, för att förwäna frammande åstådare med dess egenheter och de hastiga framsteg den beredde. Följden af allt detta war, att ur de widberömda Instituterna wid Burgdorf, Buchsee och Zferten och således ännu mindre ur något af de på andra ställen inrättade Pestalozziska Institutet (af hwilka flere funnos i Spanien, af den så kallade Grebesfursten stiftade) ingen framgått med grundlighet i sina kunskaper och sitt wettande.

Detta oswanstående är icke berättat endast och allenast för att tillfredsställa nyfikenheten, utan äfwen med önskan, att genom detta exempel wäcka den betänksamme till eftertänke öfwer de nya underwisingsmethoder, som man will bringa å bane, så att man noga besinnar huru långt de kunna utsträckas och hwad man wid dem har att agta sig för. Pestalozzis method war dock bygd på en gifwen, theoretiskt och praktiskt bepröfwad grundsats, och likwäl förmodde den icke uträta, hwad den loswade. Huru betänksammare måste man då icke försara med sådana methoder, som endast tillfälligtwis och af hugskott tillkommit? Huru agtsamt måste man icke gå tillwaga, innan man utsträcker dessa längre än de, efter sin första afsigt blifwit använda?

Ännars är det icke nytt, att man slagat öfwer den wanliga, från äldsta tider öfwade Scholmethodens långsamhet och pedantism och redan Comenius — som lede under trettioåra kriget — började att deremot uttänka nya på wid: ett bemiddande som sedan blifwit fortsatt af Rousseau, Basedow, Pestalozzi och så många andre ända ned till Bell-Lancaster och Hamilton i våra dagar. Härwid äro dock twenne omsländigheter, som förtjena att nog tagas i öfwerwägande: den ena, att af alla dessa paedagogiska Reformatorer ingen varit en grund-

ligt bildad wetenſkapsman, utan alla en art *Mufes* didacter, med ädel iſwer för menſklighetens ſak, men med warmare känſla än djupt inträngande förſtånd. Den andra, att alla deſa nya metoder och förſökta inrättningar ſå småningom luta till gifmiska, då ännu den gamla metoden öfwerallt användes, och är den enda, enligt hwilken de ſtore män, ſom hedrat och upplyst de ſednare tidehwarſwen, blifwit bildade.

Några ord i anledning af *Terpſichores*.
 Wittra och Wetenskapliga ſkrift af
 Otilo *Tulinberg*. Andra Häftet.

Da den meſt afgjorda litterära öfverſamhet, under de ſednare åren, tyckes haſwa upplagit ſin thron i *Storsustendemet Finland*, och det ſåledes war en ren ſällſynthet att derifrån någon witter product, ſom icke af ett wiſt gifwet tillfälle war beſingad och framkallad, ſom i dagen, omnämnde wi i *Rosmeten* tillwaron af *Terpſichores* 1:a Häfte, under en flygtig erinran om de detta häfte widlädande brifter, hwilka nekade oss det nöje, att redan, wid detta förſta framträdande helſa *Utgiswaren*, *Hr O. Tulinberg*, ſom en fulländad och god *Skald* eller *Länkare*. *Sedermere* har ett nytt häfte af *Lidſkriften* utkommit, hwilket är förſett med ett företal, der *Utg.* förklarar ſitt miſnöje öfwer wåra korta anmärkningar. Och har han dermed faciliſt bewiſat rigtigheten af *Fichtes* erinran om *Harmens* kraſtiga werkan; ty detta företal är werkligen, — ehuru den äſtyfsta de humorifiſken i det inſörda *Brefwet*, olyckligtwis kommit att knyta ſig i wårten — det naturligaſte, liſtiggaſte, ledigaſte och allt ſå bäſt ſtrifna i det framför oss liggande häftet.

Likſom *Kometens* medarbetare ålagt ſig det ſom pligt, att icke yttra annat, än hvad de, efter deras bästa wett, tro wara rätt, måſke de äfwen wara angelägna om, att icke någon af *Lidningens* läſare må anſe dem böma ſchärladt eller obilligt. Af denna anledning haſwa wi anſett oss böra korteligen förklara oss öfwer *Hr Tulinbergs* Påminnelſer, ſå mycket mera, ſom wi derigenom torde ſå tillfälle att yttra något wäl wårdt att beſinna af hans *Snilleſ* ſchwandter på denna ſidan *Ålands* haf.

(Forts. e. a. g.)

Den ſtackars *Betty*.

S Allehanda ſatt och tigt
 På allra ſiſta ſidan
 Den ſtackars *Betty*. Låren ſigt
 På kinden ned med quidan.

Till hyra har jag ingen ſtant,
 Ut wården-den maroden.
 Min ſidenklädning står i pant
 För borgadt t^he i boden.

Min ſiſta ſto jag ſlitit opp
 På baln wid *Stoſunds* ſärja.
 Och motten börjat min ſalopp
 I alla ſtrynkor härja.

Att derför ber jag om ett lån,
 Ett litet lån i nöden,
 O frälſen, ömma bröst, mig från
 Den hemſka, bleka böden!

Ett lån af två *Riksdaler* blott,
 Om det ſig göra låter.
 Med warm erkänſla innan fort
 Jag dem betalar åter.

Oj pant att lemna jag förmår
 I denna hjertesorgen.
 Min ofuld blott och denna tår
 Är enda, ſäkra borgen.

I brist af lån jag önſkar ſöm,
 Deſtlikes att få twåtta
 För någon unglarl, god och öm,
 Som tåcks min böda låta.

Men ſtulle detta allt ſå glint,
 Mig lyckan öfvid wara,
 Jag med ett herrſkap heſt geſchwindt
 Till *Lystland* önſkar fara."

Der gick förbi ſå mången man,
 Som hennes klagan hörde,
 Men ej bland dem hon någon fann,
 Som hennes öde rörde.

Der kom en handelsman och röt
Och rundrade som katten:
"Vist du det war, som från mig snöt,
Den granna hawln och hatten."

En tandlös färing med sin kåpp
Kom i kändis på gatan.
Hon ruttrade emellan låpp:
"Hwad? står du der din satan?"

Du alla våra männer för
Till etro tår i brinken.
Härnäst du kommer, jag dig tår
På porten uti blinken."

Der u för backen, lätt och wig,
En fidenkappa löpte.
"Hän pep?" Ej någon fork af dig
Jag sått för dem jag löpte.

Der en Gewaldbiger besatt
Näst fram sin swordoms låra;
"Det wore bättre om du satt
På Kassenhof din håra."

Mr kitteln fröp i blå sourteut
En skönhet's lieber Bruder.
"Hwad? är du redan sluppen ut
Från Spinnhuset ditt?"

Nu solen utaf skuldran drar
Den granna purpurroden,
Och månen i sin silfverchar
Är redan uppå nocken.

Och rundt om mörka himmelen
Sig sprida stjernors glitter.
Den släckars, lilla Betty än
I Allehanda sitter.

Och det blir natt och det blir kallt.
Hon löbrar hästigt frysa.
Ej längre lyktans klara palt
Förstår att henne lysa.

Brandwaktens saxar framla re'u.
Hemst förklar Målarns watten,

Och än förgåten och allen
Hon sitter der i natten.

Hvem skall beskydda mig? o hvem!
Med mig sin kammar dela?
Jag darrar rysligt i hwar lem,
Mig hus och kläder sela.

Hon hemst och rådwilt såg sig om.
Af stuggan sig försträkte.
Då dit en christlig ungfark kom,
Och henne handen räckte.

Kom, sade han, och med mig gå,
Der du ser danken lysa,
Jag är Sekter, har många små,
Men skall dig gerna hysa.

Jag delar med dig, hwad jag har
Min ringa bädd, min quarterskassa.
All spisebords warma, som är qwar,
Se'n förra året i min aska.

Af tacksamhet den lilla gråt
Och med Secterarn följde,
Och genast neder all förträt
I ett glas conjack följde.

I, hwilka läsen bladen samt
På Wårshus och wid diskar,
Men endast ansen för ett skämt,
Hwad nöden till er hwissar.

I, Ungkarlar på extra stat!
Det borde er bedröswa. —
I ägen lång — men sängkamrat,
Blott de, som ömhet öswa.

På tidningen Kometen för innewarande år
1827, kan, med 5 R:dr Banco, praenumereras i
Hrr Norman och Engströms Bokhandel,
Resp. requirerter i landsorterna betala ferskildt 1
R:dr Banco, uti affändnings och fördelnings arfwor
de. — Tidningen redigeras efter samma plan som
föregående åren; hwarwid tryck och wapper blir lika.

Stockholm,
Elmés & Granbergs Tryckeri.

